

UREDNIŠTVO I UPRAVA
ZAGREB
MASARYKOVA ULICA 28a
Telefon broj 67-80

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

JEDAN DOGOĐAJ NA JADRANU

Poznato je, da je od 1932., posljednje tri godine, odnos Albanijske i Italije bio nešto pomučen. Tiranski pakt od 1926. je zapadao. Balkan se je sredjivao i obnavljao u znaku solidarnosti balkanskih država. Što je završilo Balkanskim paktom. Politika Balkanskog pakta išla je zatim, da se sa Balkana otstrane strani uplivi i da se sprječi svaka penetracija onih koji žele da zavladaju u bilo kojem smislu na tom dijelu Evrope. Ta politika, koja je prilično sretna izazvala je interesovanje i u Albaniji i narod je tražio, koliko je to mogao, od režima Kralja Zogua, da slijedi politiku Balkanskog pakta, jer je to jedino u interesu Alojanje. Režim kralja Zogua teško se je odlučivao na skretanje od Rima. Ali, kad je Italija počela da se interesuje afričkom ekspedicijom i kad nije više mogla da daje toliko novaca za Albaniju, onda se je toliko ohladio, da su Albenici počeli da ukidaju talijanske škole u svojoj zemlji, a na koncu su i talijanski vojni instruktori napustili Albaniju. Izgledalo je, da stvari kreću dobrim putem i da će Italija napokon, razočarana da napusti Balkan.

Ali nije bilo tako. Ni Zogu ni njegovi nisu uspjeli da se sasvim otrese veza s Rimom, a u Rimu su također ponovno počeli da se brinu za Albaniju, da iskoristuju njezino siromštvo i cijoj nude novaca... Pod utiskom tih ponuda Albanija je u Ženevi s Austrijom i Madžarskom glasovala protiv sankcija, a albanski delegat je to objasnio ekonomskim i savezničkim vezama s Italijom. A pred četiri mjeseca su i stvarno započeli pregovori za obnovu Tiranskog paktu od 1926. koji je imao i ekonomski i vojnički karakter. Kriza odnosa Italije i Albanije, zapravo odnosa između Zogua i Mussolinija, jer narod Albanije drugačije misli, ovime prestaje i sve se vraća na staro. Možda će to sve urodit nekom novom revolucionu, sličnom onoj u Fieriju od lani, ali nova je situacija ipak danas ponovo obilježena ponovnim potpunim i otvorenim skretanjem na liniju Rima. Oni koji vladaju danas Albanijom impresionirali su se po svoj prilici i »uspjehima« Italije u Abesini, a nesumnjivo su se prestali — praznine svojih kasa i prestaju ponovno da služe Italiji. Stanje se vraća na ono od 1932. Šta više Italija dobiva i mnogo više. Novi sporazum već je potpisani ovih dana i on sadrži uglavnom ovo:

1) Naimenovanje talijanskih instruktora u svim granama albanske državne administracije. Uredba o ovom imenovanju talijanskih instruktora već je potpisana i objavljen u albanskim službenim novinama od 17 marta tekuće godine.

2) Povećanje efektiva albanskog kadra na 10.000 ljudi i ponovni dolazak talijanskih vojnih instruktora u Albaniju. Na čelu ovih instruktora, kao i ranije, biće jedan talijanski general sa titulom šefa Kraljeve vojne kuće, upravo šefa albanskog generalštaba.

3) Utvrđivanje Karaburne (brdo na Vlonskom Zalivu, koje dominira talijanskim ostrvom Saseno).

4) Stvaranje autonomne direkcije dračkog pristaništa. Direkcija će biti potpuno u talijanskim rukama i zaključice zajam za dovršenje svih potrebnih radova u dračkom pristaništu. Albanska Narodna skupština je već izglasala potreban zakon za stvaranje ove autonomne direkcije dračkog pristaništa i zakon je objavljen u službenim novinama.

5) Otvaranje katoličkih konfesionalnih i talijanskih privatnih škola, koje su zatvorene 1933. godine.

6) Dozvolu slobodnog rada unijatima u Albaniji i otvaranje talijanskih obdaništa i sirotišta u raznim mjestima Albanije.

7) Stvaranje Agrarne banke sa čisto talijanskim kapitalom.

8) Organizovanje monopolja duhana sa talijanskim organizatorima. Za ovu svrhu Talijani daju 3 miliona zlatnih franaka.

9) Otkup albanskih proizvoda, koji se ima vršiti preko specijalnog talijanskog društva.

10) Proširenje postojećih talijanskih petroleumskih koncesija i

11) Nov zajam od 40 miliona zlatnih franaka, koji se ima davati u godišnjim ratama od po 8 miliona zlatnih franaka, u toku od pet godina.

Beogradski »Politika« od 23. marta donosi na prvoj strani kao senzaciju taj dogodaj pod naslovima, koji kažu sve:

»Obnova tiranskog paktu — Talijansko-albanski sporazum i režim u Albaniji priprema talijansku penetraciju na Balkan. — Potpuna orijentacija Tiranе prema Rimu stvorila je kod albanskih nacionalista ogromno nezadovoljstvo.«

INTERNACIJA 18 LETNEGA MLADENIČA

Anton Smrdel iz Stare vasi pri Postojni konfiniran

Postopjan, marta 1936. — (Agis.) — Ze v drugi polovici mjeseca decembra pretečenega leta je bil v Postojni aretiran 18-leten mehanik Anton Smrdel, doma iz Stare vasi pri Postojni. Po aretaciji je bil odveden v tržaške zapore in tam pridržan vse do meseца januarja. Smrdelovi starši so se interesirali za mladega fanta, ki poleg tega, da se njih zanimal za politiko še slabega zdravja. Pooblastili so ne-

kega tržaškega odvetnika, da bi fanta zagovarjal in ga po možnosti rešil leče, vendar ni ves trud nič pomagal. V drugi polovici januarja je bil od tržaške konfinacijske komisije interniran za nedoločen čas. Poslali so ga nekam v Južno Italijo, od koder se pa še ni zglastil. Internacija mladega in povsem nedolžnega fanta je zelo zadela Smrdelovo družino, kajti fant je bil miren in priden. Zaposlen je bil v mehanični de-

lavnici Maksa Križeta v Postojni, kjer je bil tudi aretiran. Polega tega pa imajo Smrdelovi starejšega sina Ivana na abesiškem bojišču, od katrega nimajo že od decembra nobenega glasu. Prvi kot drugi slučaj je težko zadel Smrdelove, ki si seveda ne morejo prav nič pomagati. Tudi o vzrokih aretacije in internacije sina Antona jih nihče ne ve povedati ničesar.

ŠE VEDNO GONJA PROTI SLOVENSKI BESEDI V CERKVI

Pretepane slovenske pevke in organist v Barkovljah - Duhovnik v Košani v službi policije

Trst, marta 1936. V nedeljo, 15. t. m. bi moral biti v Barkovljah pri Trstu instaliran novi župnik Dr. Glavan. Že pred deveto uro se je zbral ogromno število slovenskih vernikov v cerkvi. Na koru pa so čakale slovenske pevke, da bi s pesmijo pozdravile novega župnika. Toda očitno po dogovoru s samim župnikom, so se zbrali pred cerkvijo zastopniki raznih fašističnih korporacij in institucij, ki jih sicer ni nikdar videti v cerkvi. Ko se je pokazal župnik, so ga obkolili in ga pozdravljali s tolikimi govorji, da je minula ena in še druga ura in se je bližil čas za italijansko mašo. Ker so pevke še dalje čakale na koru, so vdrli v cerkev fašisti in karabineri in jih razgnali, organista pa so preteplili. Župnik pa se je delal, kakor da je on pri vsem tem docela nedolžen, češ, da se jih ni mogel odresti. Naslednji tork pa so povabili pevke in organista na kvesturo in jih tam izpraševali. Vse kaže, da hoče tako fašisti s prihodom novega župnika docela odpraviti slovensko službo božjo v barkovljanski žup-

nici, ki ima ogromno slovensko večino, in kjer hodijo le domaći slovenski verniki v cerkev.

Istega dne in sicer ob isti uri je zgodil podoben, ako ne še hujši škandal v drugi župniji tržaške pokrajine in škofije. Tedaj je namreč talijanski balilski duhovnik v spremstvu talijanskih vojakov in balil udrl v cerkev v Košani in imel tam mašo in pridigo v italijanskem jeziku. Nato je spravil vse otroke v šolo, kjer jih je začel izpraševati, kako govorijo doma s starši. Ko so mu otroci priznali, da govorijo slovenski, češ da njihovi starši drugega jezika sploh ne znajo, je vzrojil, da tega ne smejo več storiti, temveč,

da morajo z njimi govoriti samo talijanski, kajti Bog da je Italijan in Italijan da je tudi papež.

Isti duhovnik je istega dne nekoliko pozneje skušal postopati enako tudi v Sv. Petru na Krasu, toda našel je že domačega župnika pred oltarjem, ko je ravno maševal, in je po kratkem sprekalu z njim zapustil cerkev.

GLAD U ISTARSKIM SELIMA BORBE NARODA SA VLAŠĆU U SLOBODNOJ ZONI

Opatija, marta 1936. — Srce se čovjeku stiše kada hoda danas po Iljepoj Opatiji. Nekada si sretao samo bogate i lijepo obučene strance iz cijele Evrope, a sada sreti najviše gladne i puderane istarske seljake s djecom, koji su došli preko Učke da si u Opatiji štogod kupe za hrano uz jeftiniju cijenu, a osobito kukuruznoga brašna i loja. U Istri se danas začinja lojem i u Opatiji je velika potražnja, ali sve mesarnice čuvaju financeri, pa je ljudima s preko Učke nemoguće da i to kupe. Puno puta se dogodi da ga zgra-

be čim je platio taj loj i ostalo i da mu oduzmu prije nego što je stavio u torbu, a vrlo često ih pohvataju kada idu preko Učke. Tada im oduzmu kupljenu robu i kazne ih velikim kaznama i to obično globom koju seljaci ne mogu platiti, pa im i radi takova duga ide imanje na bubenj.

Narod, naročito onaj preko Učke, je vrlo očajan i svak govori da ni 1917 i 1918 nije bilo tako zlo. Ali narod se nadaja da će ovo zlo brzo prestati. Iz dana u dan se čeka preokret...

U tom izvještaju beogradski list kaže i ovo: »Režim u Albaniji definitivno je raščinio s politikom balkanske orientacije i sa svim otvoreno prišao Italiji. Ovim sporazumima Talijani su dobili jače i solidnije pozicije na Balkanskem poluotoku. To su činjenice ionima se mora ozbiljno i povestiračuna.« A osim toga kaže »Politika«: »Ovolike koncesije napravile su ogromnu impresiju i izazvale u Albaniji opću i jednodušnu osudu. Danas je teško naći Albancu, koji bi opravdao ove sporazume. U svakom čovjeku sretate nezadovoljnika. U Albaniji bi još svašta moglo da bude...«

Ali umjesto da se očekuje to »svašta« treba doista voditi računa o tom velikom dogodaju na Balkanu i Jadransku, koji ima svog odraza i na naše pitanje. Svaki novi momenat u odnosima Italije i prama Albanije odrazuje se na Jadranskom pitanju od početka do danas. I zato posvećujemo pažnju obnavljanju Tiranskog paktu. Samo se sada iz raznih razloga ne kanimo upuštati u svoje komentare, nego ćemo citirati nekoje glasove internacionalne štampe, koja se ovih dana bavila tim važnim dogadjajem.

Pariški »L' Ouvre« predbacuje talijanskoj diplomaciji najoštrije što je obnovila i proširila Tiranski pakt, i kaže tim povidom: »Vijest o obnovi talijansko-arbanskog sporazuma shvaćena je u Ženevi kao dokaz, da Italija ne želi zbljenje s Malom antantom. Diplomatski krugovi sjećaju se da su odnosi izmedju Rima i Tirane u svoje vrijeme jedna od glavnih prepreka pristupanju Jugoslavije i ostalih zemalja Male antante francusko-talijanskim rimskim sporazumima. Kako je to pitanje

pokrenuto, Jugoslavija je izjavila da Italija treba prethodno da raskine vojni ugovor, koji je zaključila sa Albanijom. Talijansko-albanski ugovor od 1926-1927 omogućavalni su u stvari iskrcavanje talijanskih trupa na albansko zemljište. S takvom mogućnošću, mlada Kraljevina nije se mogla pomiriti. Poslije 1932. vojni savez između Italije i Albanije bio je takoreči zastario. Međutim, iznenada, pročula se u Drustvu naroda vijest o njegovoj obnovi. Italija daje 8 miliona zlatnih lira Albaniji, plačujući sve zaostale obroke, do spjete poslije ugovora od 1926. koji je bio zastario. Izvjetan dio toga novca upotrebit će Albanija za stvaranje Agrarne banke.

Ostatak ima da posluži održavanju vojske, policije i žandarmerije. S druge strane, Italijani su se obvezali da će dovršiti luku u Draču, gdje će se u danom slučaju u roku od 48 sati moći da iskrca cijela jedna talijanska armija. U zamjenu, Talijani su dobili koncesije rudnih i petroplejskih polja, kao i izvjesne šumske koncesije. Na posljeku, oni su se obvezali da će u slučaju traženja sa albanske strane, uputiti i vojnu pomoć. Što se tiče Albancu obvezama, koje su na sebe primili, oni se stavljuju na raspolaganje Rimu. Sve ovo ne bi nikoga iznenadilo, jer se radi o obnovi jednoga ugovora koji je već postojao. Ali, u času kada Italija preživljuje ozbiljne finansijske teškoće, Ženeva se čudi što ona i dalje zadržava agresivnu stav na Balkanu.

Poslije obnove talijansko-albanskog sporazuma, Jadransko more više je talijansko nego jugoslovensko. Posljednji potez talijanske diplomacije izazveva svakako veliko zadovoljstvo u Berlinu.

Organ francuskog generalštaba »Echo de Paris« naročito podvlači istim povodom ovo:

»Potpis ovoga sporazuma pokazuje da vlada u Rimu želi da vodi ponovo aktivniju politiku na Balkanu, politiku koja je za duže vrijeme, a naročito poslije pristupanja Turske Balkanskog sporazumu, bila znatno usporena.«

Benešovo »Češke Slovo« od 17. marta, veli na zategnutost odnosa između Albanije i Italije u 1934. g., ukazuje — prema Havasovom izvještaju iz Tirane i pisanim jugoslovenskim štampanim — na to, da na osnovu obnovljenog talijansko-albanskog sporazuma Italija dobija pravo, da pored ostalog sagradi i pomorske baze u albanskim lukama. Albanija je prema ovim informacijama, obnovila vojni ugovor s Italijom, koja garantuje i sadašnji albanski režim. U dopisu se bilježi i pisanje francuske štampe, koja konstatuje, da će luka u Draču biti tako izgradjena, kako bi se u njoj mogla iskrca u 48 sati cijela jedna armija u punoj ratnoj spremi.

Mađarski list »Pester Lloyd« piše: »Obnovljenim paktom stvorene su još tešnje veze između Italije i Albanije. U ženevskim krugovima obnovljeni talijansko-albanski pakt smatra se kao dokaz da Italija još uvijek odbija neko zbljenje s Malom antantom. Kada je prije godinu dana bilo u izgledu da će se rimska sporazum proširiti na Jugoslaviju i Malu antantu, onda je Jugoslavija postavila uslove da se uključi vojni ugovor između Italije i Albanije. Rezultat obnove talijansko-albanskog paktu pokazuje se u tome, što će sada više nego ikada Jadran biti talijansko more, a ne jugoslavensko.«

POJASNILO REDAKCIJE

USODA JOSIPE TAVČARJA.

Kakor smo doznali od verodostojne strani, ne odgovarja vest o ustrežnosti Josipa Tarčarja (ali, kakor se sedaj piše, Tauccerija) resnici, temveč se nahaja isti še vedno v preiskovalnem zaporu v Kopru. Vse kaže, da je nekdo, ki ima interes na tem, lansiral to vest iz Rima in jo širil po Tržaškem, da bi dosegel z njim kake skrite namene.

Bandelj Alojz interniran

Trst, marca 1936. — (Agis.) — Iz Pliskovice na Krasu poročajo, da je bil že v mesecu septembru lanskega leta aretiran domaćin Bandelj Alojz, star 35 let. — Proti koncu istega meseca pa ga je tržaška konfinacijska komisija internirala v notranjost Italije.

PROF. DR. IVAN TUL ODKLONIL VISOKO ODLIKOVANJE

Gorica, marca 1936. — (Agis.) Profesor goričke bogoslovije dr. Ivan Tul po redu iz Mačkovlja je bil od goriške nadškole Margottija predlagan, da bi bil imenovan za monsignoria. Profesor Tul pa je kot skromen človek visoko odlikovanje v hvaljenosti odklonil.

OPET EKSPLOZIJA NA TALIJANSKOM BRODU

ATENTATI SE MNOŽE SVAKOG DANA.

Kairo, — marta. (Vijest INS-a). Prema radio vijesti jednog američkog broda u Crvenom Moru je potonuo talijanski transportni brod »Martiano« nako nteške eksplozije. Osam mornara je nestalo, a ostala posada, medju njima i osam teško ranjenih spašeno je od drugih brodova.

SLIJEDEĆI BROJ

našega lista izlazi za Uskrs, pa dođuće sedmice neće list izaći. Uskrsni broj izlazi na 20 stranica. — UREDNIŠTVO.

BOVC JE DOBIL ITALIJANSKEGA DUHOVNIKA

Bovc, marca 1936. — (Agis) V začetkom tega meseca je prišel v Bovc italijanski duhovnik-oficir. Novodošli je vojaški pater, vendar je njegovo delo namenjeno predvsem vzgoji šolskih otrok in pa drugim nalogam, ki imajo namen raznoredovati naše ljudstvo. Vojaški pater poučuje med drugim tudi krščanski nauk v šoli, kar so došlej opravljali naši duhovniki, in je za naše ljudstvo posebno bud udarec. Lansko leto je fašistična vlada prepovedala pouk veronauka v slovenskem jeziku v šolah, zato so se naši duhovniki s poukom preselili v cerkev. Pozneje jim je bilo prepovedano poučevanje verouka v slovenskem jeziku tudi izven šole. Zato so morali vršiti pouk v latinščini. Sedaj pa jim tudi nezadostuje, kajti tudi latinščina je za fašizem nekakšen dialect kot slovenski jezik.

STEVILNE ŽRTVE VSLED RAZSTRELIV IZ SVETOVNE VOJNE

Gorica, marca 1936. — (Agis.) Znano je koliko so žrtve že zahtevali nerazstreljeni ostanki iz svetovne vojne v vseh letih po vojni. Na žalost vrsta žrtev se sedaj ni končana in stalno beremo o novih, ki so se največ vsled nevednosti ponesrečili s takimi ostanki. Tako so dobili na Debelnem hribu pri Tržiču pred kratkim kraljicinu v jarku mrtvega Ivana Koviča, rojenega 1899. V Sovodnjah, bivajočega v Ronkih. Komisija je ugotovila, da je postal žrtev razstreliva iz svetovne vojne.

S staro puško se je smrtno nevarno ranil 16letni Radoslav Almerček iz Komna. Puško je nekje našel in se z njo igral. Poškodovan je kmalu podlegel. V Volčah pri Tolminu pa se je nevarno ranil s projektilem 16 letni Josip Kenda. Prepeljati so ga morali v bolnico, toda posledice nesreče bo moral nositi vse življene.

SE O DOGODKU V SOLI V GOZDU IN POSLEDICAH

Gorica, marca 1936. — (Agis.) V zadnjih številkah našega lista smo poročali o dogodku v šoli v Gozdu pri Colu, o naknadnih aretacijah in o smrti Stefana Božiča, ki so ga dobili mrtvega v gozdu nad Colon. Sedaj poročajo iz Cola, da je Stefan Božič izvršil samomor in se obesil. Vendar pa ta vest ni kontrolirana in ne vemo če drži. Eno je sigurno, da za vzrok, ki je povzročil prezgodnjo smrt ubogega mladeniča, nihče ne ve. Nadalje poročajo tudi da so se vrnili domov iz zaporov vsi aretranci razven bratov Božičev, ki so bili še nadalje pridržani v preiskovalnem zaporu, vendar se o njihovi usodi ne ve nobenih podrobnosti.

MAŠA ZA PADLIMI V KOPRU

Koper, marca 1936. — (Agis.) V Kopru, kakor po drugih številnih krajih, se je vršila maša zadušnica za padlimi. Beležimo te dogodke le vsled tega, ker so značilni vsed govorov, ki jih imajo ob takih prilikah italijanski duhovniki. Tako je v Kopru govoril don Luigi Carra, ki je v svojem govoru poveličeval »naše pravično podjetje v Afriki« in prosil milosti božje za »naše junake bojevnike in za srečo našega zmagovalnega orožja«.

ZIMSKI VEČERNJI TEČAJI V ČRNEM VRHU

Idrja, marca 1936. — (Agis.) Kot nadalno so se tudi letos vršili v Črnom vrhu celo zimo večernji tečaji, v katerih se skuša raznarodovati in potalijančevati naše ljudstvo, kajti učni program je tako sestavljen, da ni skovalci nimajo od njega res prav nobene koristi. Predvsem se skušamladini vcepliti sovraštvo proti sosednji jugoslovenski državi, dalje vzbudit v nji zanimanje in navdušenje za kolonialno vojno v Afriki itd. Tako je učiteljica, ki poučuje v teh večernih tečajih v Črnom vrhu letošnjo zimo dejala v šoli med drugim da ko bo nastopila v Abesiniji deževna doba in ne bo mogoče tam nadlehati z vojnimi operacijami, bo italijanska armada pridelala s prodiranjem proti Beogradu. Sveda, naša mladina se pa pri tem prav dobro zaveda, da so to le pobožne želje.

Posljedica rata u Milanu

Milan, marta 1936. — Posljedice rata opažaju se na svim poljima. Cijene na malo su poskočile za 20–30 %, cijene na veliko nekih proizvoda, ki se mora uvažati poskočile su za dvostruko i trostruko, što dozvoljava špekulantima horendne dobitke. Cini se da smo se vratili u vrijeme prošlog rata, kada je jedan mali dio špekulanata profitiral na veliko, dok je masa pada u sve veču bijedu... U Milanu se ne može više naći dobrovoljaca za Afriku. Milanski sveučiliščarski bataljon, ki je otišao u Somaliju je nezadovoljan i razočaran. Doznao sam da nije bilo moguče u Milanu skupiti drugi bataljon, uza sve presje.

OŠTAR PRITISAK FAŠISTIČKIH VLASTI U JUŽNOM TIROLU OSAM NIJEMACA OSUDJENO NA KONFINACIJU

Innsbruck, 18 marta. Komisija za konfinaciju, koja nije sudska, a kojoj je predsjednik prefekt Mastromattel, 3 februara 1936 opet je osudila osam Južnih Tirolaca na teške kazne konfinacije. Tako su prognani:

Kurt Mumelter iz Bozena na 2 godine.

Richard Casagrande iz Tramina na 1 godinu.

Leopold Mussere, iz Jaufenthala kod Sterzinga na 3 godine.

Rudolf Kremes, iz Brunecka na 3 godine.

Albert Dibassi iz Merana na 1 godinu.

Unterweger na 5 godina.

Franz Kofler iz Jenesiena kod Bozena na 1 godinu i

jeden iz Passiera, čije ime nije poznato na 1 godinu.

Kao razlozi ovim izagnanstvima navedeni su omalovažavajuća kritika, ili pomoć kod prelaženja granice vojnim bjezuguncima.

Osam osuda u jedno prijepodne, osam je ljudi isčupano iz njihova poziva iz njihove okoline i otpremljeno u južnu Italiju, u tudju okolinu, kajti ženici, ki treba ukloniti iz ljudskog društva. Što danas znači »kritika«. Bilo to kakova neopreznja izjava u največoj bijedi, koju je iskrivio bilo koji talijanski denuncijant i dostavio je. Pripomoc kod prelaza granice znači več to, ako li je koji selejak iz Passeia rekao bjezuguncu, da li je klanec pogibeljan zbog lavina, ili nije!!

S najdubljom sućuti prate njemački Južni Tirolci sudbinu trgovca Karla Sterbenza iz Bozena i Franza Abrahama iz Kuendlhoffa u Griesu kod Bozne, koji se sada nalaze na otoku Venetone, provincija Napulj, grupe Pontskih otoka. U najbližoj blizini leži Lipari, na kojem si je več jedan Južni Tirolac, dr. Nöldin, pribavio klicu smrte malarije. Naročito je tragična sudbina prognanoga Augschölla, sluge kapucinskog samostana u Bozenu, koji je prognan na Lempedusa, jedan otok u blizini afriške obale i to samo na temelju nedokazane prijave jednog agenta. Prognan je na 5 godinu na Lempedus, otok poznat zbog užasnog postupka sa kažnjenicima, a to samo zato jer se navodno nedoljno izražavao o visokim talijanskim ličnostima.

TEŽAK UDARAC NJEMAČKIM APOTEKARIIMA U BOZENU

Innsbruck, marta 1936. Prefekt Mastromattel, čiji se besprikorni sistem potalijančivanja upravlja protiv svega što je njemačko, odredio je, da se od 1 marta 1936 godine svi medikamenti, što ih propisuju liječnici bolesničkih blagajna, imadu isključivo kupovati od Bolničke apoteke koja pripada tvrtki »Carlo Erba« (Milano). Ta odredba znači za njemačke apoteke u Bozenu težak finansijalni gubitak, jer tim gube kao mušterije sve radnike i namještenike

koji su prinudno osigurani kod bolesničke blagajne. Več je prije bilo uskraćeno primanje njemačkih liječnika u bolesničku blagajnu (okružni ured) i suzbija se liječnički podmladak domaćih Južnih Tirolaca, naročito još i tim, što se za općinske liječnike namještaju samo i isključivo talijanski liječnici koji ne znaju pučki jezik. I sad Nijemci neće smjeti dapače ni kupovati medicamente kod domaćih od starine udomaćenih apotekara!

Manje vijesti iz Južnog Tirola**NJEMAČKI NATPIS: »ZATVORI VRAȚA KAŽNJAVA SE U JUŽNOM TIROLU.«**

Neko budno oko otkrilo je u Mitterdorfu u Kalternu na jednim kućnim vratima njemački natpis »Molim zatvori vrata«. Ova »strahota« smjesta je bila kažnjena sa 300 lira globe. Slično se dogodilo i jednom seljaku u St. Nikolaus-Kaltern, koji je na dvorišnim vratima izvjesio u njemačkom i talijanskem jeziku upozorenje na oštrog psa. To ga je stajalo 70 lira globe.

U JUŽNOM TIROLU ZABRANJENE SU I KARTE ZA ČESTITANJE NA NJEMAČKOM JEZIKU

Innsbruck, mart 1936. Počam od januarja 1936 južnotirolske trgovine više ne smiju prema zapovijedi prefekta Mastromattea prodavati karte za čestitanje sa njemačkim tekstrom. Jednoj delegaciji privrednika, koja je došla da pita za savjet, što da radi sa još nepredanim kartama, dao je prefekt savjet, da se spale preostale zaljhe. Taj prefekt, ki se kod Nijemaca osobito omrazio zbog svog intrasigentnog držanja prema Nijemcima, čini se da radi

posvema u smislu Rima, jer može da se obazre na svoje dugo službovanje u provinciji Bozen, jer je ondje dulje, nego li je to do sada bio slučaj sa drugim prefektima.

SUDBINA UBOŠKOG DOMA U BOZENU

Innsbruck, marta 1936. Spada u gorku tragiku nacionalne borbe u Južnem Tirolu, da najteže mjerje države pogadjaju najneposrednije socijalno najbjednije, koji su od države ovismi i tako uživaju milostenjski kruh. To je dovoljno dokazala gorka praksa kod prisilnog potalijančivanja imena, što se uglavnom najčešće provodi na malim namještenicima ili onima, koji su potrebeni pomoći. Tako je nedavno mora do deset pitomaca Uboškog doma u Bozenu da ostavi svoj rodni grad jer su ih preselili u Nomi kod Rovereta u tačnoj sirotinjski dom. Ova upravo besmislena mjeru protiv siromašnih staraca služi jedino samo zato, da se načini mesta za Talijane, koje vladavaju vzemlju i koji onda osromašenim cesto padaju na teret općinama. I tako će ovih deset staraca, koji su mislili da će završiti svoj život u domačoj ubožnici, umrijeti na tudjoj grudi...

„SÜDTIROLER HEIMAT“ PONOVNO ZABRANJEN

Glasilo Južnotirolaca »Der Südtiroler«, ki je izlazio u Innsbrucku, morao je pred godinu dana da obustavi izlaženje, ker je talijanska vlada vršila presiju na austrijsku fašističku vladu da se taj list zabrani. List se bio preselio u kneževino Liechtenstein, u Vaduz, i ponovno je bio počeo da izlazi pod imenom »Südtiroler Heimat«, o če-

mu smo u par navrata pisali u našem listu.

Sada nam javlja štamparja Kaiser iz Vaduza, koja je izdavala »Südtiroler Heimat«, da je moralna na osnovu zabrane sa strane lichtensteinske vlade obustaviti daljnje izlaženje tega lista, a lichtensteinska vlada da je donijela tu zabranu pod pritiskom talijanskoga poslanstva.

AVANTURA JEDNOG TALIJANSKOG AVIJATIČARA**koji je umjesto u Zadar doletio u Preko u Jugoslaviju**

Jednim čudnim slučajem, povodom neznanje rasprave pred zagrebačkim sudom, koju neželimo da opisujemo, a koju nisu trebali ni nekoj dnevni listovi da iskoristavaju, došao je na javu slučaj jednog talijanskog avijatičara, koji je doletio sa svojim avionom u Jugoslaviju. Taj avijatičar, koji je rodom iz Trevisa zove se Josip Badojev (?). Ispričao je pred sucima ovo:

Nije još počeo rat u Abesiniji, ali smo mi avijatičari več bili mobilizirani i više eskadrila bilo je več opremljeno u Afriku. Ja nisam fašista, nisam nikako htio ići u rat, i ne prestano sam mislio, kako bi se spasio i tome izbjegao. U ljetu prošle godine bio sam odredjen da letim iz Ancone u Zadar i leteti preko Jadranskoga Mora stvorio sam odluku, da mi se sada pruža jedinstvena prilika, da se više nikada ne vratim u fašističku Italiju. Umjesto u Zadru, spustio sam se kraj Preka u Jugoslaviju. Aparat su zaplijenili jugoslovenski fi-

nansijski stražari, i onda sam opremljen na ispitivanje jugoslovenskim vlastima. Bilo mi je obećano, da će za ovaj talijanski aparat dobiti 50.000 dinara, ali do sada nisam dobio ništa. Nakon što su izvršene sve formalnosti ispitivanja i kad sam rekao sve razloge svoga bijega iz Italije, dozvoljeno mi je, da ostanem u ovoj zemlji. U početku su me podupirale neke institucije i dobrí ljudi i tako sam došao u Zagreb. Tu me je slučaj nanio jednom prilikom da sam u bolnici da prvi put pola litre svoje krvi za drugoga bolesnika i dobio za to 300 dinara. Liječnici su me zabilježili u svoju evidenciju, da me mogu pozvati, ako bi opet trebali moju krv. To se dešavalo više puta, i ja sam mogao dva puta na mjesec davati po pola litre krvi. Prije ovakog davanja bolnica me je više dana besplatno i dobro hranila, a nekoji liječnici davali su mi i po koji dinar, ali sam u posljednje vrijeme zapao u najveću bijedu...

Mussolini, Haile Selasije i sv. Franjo Asiški

»Možda će se Haile Selasie i Mussolini — sada u žestokoj borbi dan proti drugom — naći u zajedničkoj ljubavi prema miroljubivom Asiskom Sirotanu te preko sv. Franje doći do sporazuma i mira za kojim u prvom redu čeznu njihovi narodi.«

»Malo će tko znati — osobito kod nas da je sadašnji car Etiopije Haile Selasie več od svoje rane mladosti upoznao franjevčki utjecaj...«

»I Mussolini je više puta izražavao svoje osobite simpatije prema sv. Franje i Franjevcima. Na sedamstoljetnicu sv. Franje 4 listopada 1926., odredio je da se taj dan svestkovati, kako bi se Svecu odala što veća počast. Dao je otvoriti put do na vrh Alverne, gdje je sv. Franjo primio stigmat.«

Nedavno je predsjednik talijanske vlade dao u svome rođnom selu sagraditi crkvu i samostan, koji je na njegovu naročilo želju biskup povjerio franjevcima. Sam je Mussolini želio da se crkva posveti sv. Antunu Padovanskemu. Bio je zapriječen da lješno prebira obred posveće crkve i samostana, ali ga je zastupala njegova supruga. Karakteristično je, da njega nije zastupao koji državni dostojarstvenik već najintimnija osoba u njegovoj životu. (Hrvatska Straža — Zagreb)

NAPOMENA UREDNIŠTVA: »Hrvatska Straža« je najveći hrvatski katolički list.

Bojkot Gospe Lurdske

Ljubljansko »Jutro« bilježi da je skupština talijanskog društva za prenos bolesnika u Lurd morala odustati od organizacije posebnih vozova za talijanske bolesnike koji žele taj lurdskej Gospi. Odluka je obrazložena sankcijama koje Francuska provodi protiv Italije pa će Talijani od sada ići u Loreto — talijansko narodno svetište B. Gospe.

Englesko-talijanski komplimenti

Ovi dana je neko londonsko arhitektonsko društvo poslalo svoju reviju Akademiji za arhitekturu u Rimu, da se to radi već nekoliko godina. Medjutim su ove godine Talijani poslali reviju natrag s napomenom da neka Englezi dostave tu reviju Akademiji za arhitekturu u Adis Abebi. Englezi, kao Englezi, najlepše su zahvalili na ljubeznom savjetu i usput su jasno Talijanima da im nije poznata adresa Akademije u Adis Abebi, pa mole najužudnije drugove iz Rima da im taj naslov pošalju kada Talijani udju u Adis Abebi.

Kardinal Šuster govori...

Trst, marca 1936 (Agis) — U milanskim katedrali je 14. marca govoril kardinal Šuster in izrekel besede, ki so vredne da jih zabeležim: Molitve talijanskih misijonarjev in mučenikov naj pospešijo, da bi impreme zasijala v Etiopiji luč Kristusa Odrešenika. Na bo blagoslovjen Gospod Iz

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠIŠTICKE ŠTAMPE

18 MLADIH SLAVENA KONFINIRANO NA 64 GOD. RADI DIJELJENJA DAROVA DJECI ZA BOŽIĆ

27 februara pružao se putnicima na glavnoj tršćanskoj stanicu običan prijor fašističkog režima: 18 mladih okovanih Slavena je bilo vučeno od odreda karabinjera. Ti mladi Slaveni bili su transportirani na proklete otroke Trenskoga mora. Dovle nikakovo čudo, jer odlasci u konfinaciju su svakidašnja pojava u Julijskoj Krajini, gdje nema sela a da nije neko iz njega u konfinaciji.

Posljednje užasne osude Specijalnog tribunala protiv profesora socijaliste Pesentija i mladoga komuniste Guermandija radi njihove borbe protiv fašizma, a sada slanje u konfinaciju 18 mladih Slavena radi razloga što su se držali običaja koji vlada u Julijskoj Krajini da se za Božić daruje djecu. Te osude su najbolji znak da je nezadovoljstvo sve veće i režim se boji tog povećanja nezadovoljstva mase. Trebalо je izvanredno stanje nastalo ratom, kao i teškoće u vodjenju rata i sve veće nezadovoljstvo naroda u Trstu i na Krasu, pa da režim poduzme divljačke progone radi vršenja običaja dariovanja djece za Božić.

II Grido del Popolo

ITALIJA IMA 1,250.000 LJUDI POD ORUŽJEM

Sa pozivom klase 1915 Italija ima podoružjem 2,500,000 ljudi. Sta to znači za financije zemlje, svako može da si zamisli.

Gовори се i o službenoj devalvaciji lire. Međutim je stvarna devalvacija već odavna nastala.

Pomanjkanje metala se tako jako osjeća, da je na pr. određeno da se metalne čepove s flašama s mlijekom vraća mlijekarnama.

Giustizia e Libertà

BORBA PROTIV RATA U ITALIJI.

Izbijanjem rata, borba za slobodu je u Italiji postala oštira i ozbiljnija. Fašistički blok daje ogrožen otpor koji je do sada odnesio pobedu, ali ni jedinstvo toga bloka nije bez pukotina. Teroristički aparat države funkcioniра izvanrednom silom. Specijalni tribunal zasjedava stalno pri zatvorenim vratima...

Usprkos silnog divljačkog pritiska, proleterska i intelektualna avangarda u Italiji se bori protiv rata i za slobodu veličanstvenom srčanošću. I akcija mase se polako organizuje i već je ta akcija mase pokazala neke uspjehe.

II Nuovo Avanti.

»MUSSOLINI NAS PRIBIJA NA KRIZI«

Italija, marta 1936. — Dragi, znamo vi tamo mislite da je u Italiji sve jeftino. Međutim je sve vrlo skupo i svakoga dana cijene skaču. Svi viču da se ne može više živjeti.

Naš pametni Mussolini provadja rat u Africi da bi toboga širo civilizaciju i uništo ropstvo... Međutim on pribija na križ i bacu u ropstvo cijeli narod.

II Grido del Popolo

17 RADNIKA OSUDJENO NA 102 GODINE ROBIJE

U času kada idemo u stroj javljaju nam da je 17 radnika u Reggio Emilia kažnjeno na 102 godine robiye. U Julijskoj Krajini je konfinirano 17 Slaveva. U Rimu je stremljan Josip Tavčar na osnovu zakona o militarizaciji tvornica. Hapšenja se vrše neprekidno. A fašistička stampa ne donosi o svemu tome ni slova.

Giustizia e Libertà

VELIK DIO TALIJANA SHVAĆA ISPRAVNO SANKCIJE.

U unutrašnjosti je fašistički režim iskoristio sankcije kako bi preobratio afrički rat u neke vrste križarske vojne protiv imperijalističkih država koje su već zadovoljile svoje kolonijalne apetite. Na tom terenu je postigao neke uspjehe, zahvaljujući tome što je fašistički režim apsolutni gospodar štampe, govornice, radija, informacija, pa režim može uvijek stvoriti jedan dio javnoga mnenja onako kako mu konveniria na bazi rčivih vijesti i pomoći velike službene propagande.

Usprkos toga jedan važan dio talijanskoga javnoga mnenja je potpuno shvatilo značenje sankcija.

II Nuovo Avanti.

TALIJANSKE ŽENE U ŽENEVI PROTIV RATA

Jedna grupa talijanskih žena u Carouge (Švicarska) sastale su se u nedjelju 1. marta da pretresu pitanje tek osnovanog Komiteta talijanskih žena protiv rata i fašizma u Ženevi. Na tom sastanku je izglasana slijedeća rezolucija:

»Talijanske žene protestiraju protiv rata i žalosnih posljedica koje prolaze iz njega za talijanski narod, a naročito za omladinu. Talijanske žene traže da rat odmah prestane i da se trupe povuku odmah iz Afrike. Traže slobodu za talijanski narod kako bi mogao slobodno izrazavati svoje mišljenje. Ujedno traže bezdvoljno puštanje iz zatvora svih političkih kažnjenika.«

II Grido del Popolo

NOVE ZVJERSKE OSUDE SPECIJALNOG TRIBUNALA

Na 59 godina robije osudjeni su intelektualci iz Piemonta

Talijanska antifašistička stampa javlja o novim zvjerskim osudama Specijalnog tribunala. U prošlom broju smojavili o osudi prof. Michele Giua koji je osudjen na 15 godina robije. On je bio docent Turinske politehnike i Vojne akademije, ali je bio otpušten radi toga što je otklonio da se zakune na vjernost fašizmu. Njegova gospodja je bila takodje zatvorena mjesec dana, a kod kuće im je ostalo dvoje male djece.

Prof. Augusto Monti, dugogodišnji profesor i jedan od najjačih intelektualaca Italije osudjen je na 5 godina. Njega je Specijalni tribunal optužio, uz ostalo, još i radi toga što je djecu svoga prijatelja prof. Giua tješio, vodio u kino i o njima se starao kada su im otac i majka bili u zatvoru. Profesor Monti je znamenit književnik.

Advokat Vittorio Foá, poznati jurista, star 30 godina. S njime su ihapsili oca i brata. Brat je radi toga izgubio službu. Vittorio Foá je dobio 15 godina robije.

Massimo Mila, muzičar, pjesnik i muzički kritičar star 26 godina. U 24 godini postao je slavan izdavač dijelo o verdijskoj melodrami. Siromašan. Radio je od jutra do mraka da prehrani majku i sestru. Osudjen je na 8 godina robije.

Perelli, otac i sin, svaki na 8 godina: Perelli je bio činovnik prefekture u Kunenu. Sin je bio uvijek proganjivan kao antifašista.

Svi ovi intelektualci su osudjeni radi toga što su pripadali organizaciji »Giustizia e Libertà«. Nikome se ne impunira ni buna, ni propaganda, ni atentati. Osudjeni su jedino zato što su antifašisti.

Bivši vicerektor Anton Rutar se je vrnil iz konfinacije

Gorica, marca 1936. — (Agis.) Lanska leta meseca junija je bilo skupno s profesorjem Mussizzo konfiran na pet let bivši vicerektor gorilškega glavnega semenišča prof. Anton Rutar ki se je pa pred kratkim vrnil domov iz Monte Leone

prov. Perugi. O usodi ostalih konfiranih dušnih pastirjev v goriški pokrajini kot o prof. Mussizzzi, črnovrškemu župniku Kavčiču in svetokriškemu župniku Srečku Roču ni ničesar znanega.

Fašistični župnik u Matuljama

Zupnik propovijeda samo talijanski, ali jedino detektivima i finansijskim stražarima

Matulje, marta 1936. — Lanske godine su nam sazidali vrlo lijepu crkvu, koja je bila vrlo potrebna, jer nam je do tada bilo predaleko. Novoj crkvi su se veselili naročito starci i starice. U mjesecu januaru o. g. poslali su nam naši gospodari župnika, ali pravoga i za grženoga fašista. Ispočetka nam je bilo obećavano da će biti na našem jeziku barem propovijed, ali smo se vrlo prevarili kada smo došli prve nedelje u crkvu. Kada je novi župnik došao na propovjedaonicu počeo je da propovijeda talijanski. U crkvi je nastalo očito nezadovoljstvo i narod je napustio crkvu.

Tada su mu starješine savjetovale da u početku propovijeda hrvatski kako bi privukao narod, pa je tako slijedeće nedelje počeo hrvatsku propovijed. Ali budući da te nedelje nije bilo nikoga

u crkvi, jer svijet nije znao da će biti i hrvatska propovijed, naš župnik se uvrijedio, pa tako sada propovijeda jedino talijanski. On govori pred praznom crkvom, jer narod neće da ide. Koji put dolaze na misu i propovijed detektivi i finansijski stražari, pa naš župnik ima barem to zadovoljstvo da ga slušaju barem oni koji ga mogu razumjeti.

Eto, sada mi imamo i crkvu i župnika, a nemamo ni mise ni propovijedi koja bi nas krijeplila u ovoj bijedi i nevolji. Za starije je lako, ali šta će biti od naše omladine koja ne čuje nikada riječi božje, već mora da ide svake nedelje vježbati s puškom i noževima. Čekaju nas potpuno divljaštvo, jer oni koji hoće da šire prosvjetu u Abesiniji zaupljuju i dovode do divljaštva našu omladinu.

LJUDSKO GIBANJE NA TRŽAŠKEM IN GORIŠKEM

Trst, marca 1936. (Agis.) Stanje ljudskega gibanja v januarju in februarju na Tržaškem je bilo sledeče:

Januar:

	Trst	ostala provinca	Skupaj
rojeni	289	148	437
mrtvi	343	68	431
—	—	—	—
—	54	60	6

Februar:

	Trst	ostala provinca	Skupaj
rojeni	303	179	482
mrtvi	343	118	461
—	—	—	—
—	40	61	21

Na Goriškem pa je stanje sledeće:

Januar Februar Razlika

	Januar	Februar	Razlika
poroke	204	137	—67
živi rojeni	280	303	23
mrtvorjeni	7	9	2
umrli	343	343	—

HIŠNE PREISKAVE V IDRIDI

Idrija, marta 1936. — (Agis.) — V nekaterih predelih našega mesta so organi javne varnosti izvršili temeljite preiskave, zlasti po nekaterih hišah. Vzroki preiskav niso znani, pravijo pa, da so iskali tihotapce in tihotapljeni blago. Preiskava pa je izpadla popolnoma negativno.

Obsežne hišne preiskave v Zagorju zaradi tihotapstva

Postojna, marca 1936. — (Agis.) — V Zagorju pri St. Petru na Krasu so se vršile pred kratkim obsežne hišne preiskave. Nekdo je naznanih, da so v vasi tihotapci, ki so prišli iz Jugoslavije. Vas so napolnili karabinjerji in drugi organi javne varnosti, vendar niso našli prav ničesar.

BANDITIZEM V KALABRIJI

Trst, marca 1936. (Agis.) — Po poročilih iz Reggio Calabrije se vedno bolje število vojaških deserterjev, ki že pred mobilizacijo v gore in odljudne kraje, kjer se skrivajo pred oblastmi. Iz teh deserterjev, od katerih je mnogo ušlo iz kasaren z orožjem, se rekrutirajo pravi banditi in roparji, ki napadajo posameznike, zlasti po bogate trgovce v vaseh. Seveda so oblasti ukrenele proti temu vse najstrožje in ponekod prepovedale sploh vsako zbiranje v skupine, več ko tri ljudi. Značilno jest od obupnega položaja v južnih krajih Italije moramo posebe podčrtati. Iz nje vidimo veliko nezadovoljstvo proti fašističnim komedijam tudi med Italijani samimi.

POPIS PUČANSTVA U ITALIJI

U Italiji se sprema na 21 aprila popis pučanstva. Već su popisali stoku i žito, a sada će i ljudi. Popis će biti na dan takozvanog »Natale di Roma«. Sve talijanske novine već mjesec dana pišu o tom popisu i uvjeravaju narod da je to obična administrativna mjera i da je garantirana tajna prigodom popisa. To znači da je narod uznemiren. Zadnji popis je bio pred pet godina, i ovo je prvi put da se izrađa ponovno popisuje pučanstvo.

U formulima će postojati i rubrika »narodnost«. Zanima nas kako će tu rubriku popuniti u Julijskoj Krajini. Emigrante se neće popisivati.

BROJ ITALIJANSKIH VOJAKOV V ZHODNI AFRIKI

V zahodni Afriki je zbranih 7 pehotnih divizij: ena divizija alpincev in 6 divizij miličnikov. Tem divizijam je treba pristeti še 27 bataljonov, kar da skupaj 300.000 mož. Razen tega je na bojišču še 35.000 domaćinov. Tovornih avtomobilov imajo 11.000. Brzoplovne žice merijo skupaj 1892 km, telefonskih aparata je 5501, pošt in poštinskih postaj 1800, raznih delavnic za vojaške potrebe pa 799. V zahodnoj Afriki je bilo doslej poslanih približno milijon ton raznega blaga. Za prevoz vojakov in gradiva je bilo do 1. februarja potrebnih okoli 400 voženja in so temu namerni služile vse ladje italijanske trgovinske mornarice.

ODLIK

NAŠA KULTURNA KRONIKA

OTKRIVENA SU DVA NAŠA MUZIČKA MAJSTORA IZ DALEKE PROŠLOSTI

Dr. Dragan Plamenac, docent za muzičku nauku na zagrebačkom sveučilištu, bavi se već niz godina proučavanjem stare jugoslovenske muzike i otkrivanjem nepoznatih imena, koja su na muzičkom polju u dalekoj prošlosti stvarala djela od visoke umjetničke vrijednosti. Naročito je zapaženo njegovo otkriće Ivana Lukačića, rodom iz Šibenika, koji je u 16. vijeku muzički stvarao ne samo za svoj kraj nego i za Evropu, a bio je zaboravljen. Dr. Plamenac objavio je interesantna otkrića i o još nekoj kompozitorima, i to o Juliju Schiavetu, Vinku Jeliću i Andriji Patriciju. Posljednja dvojica su sinovi one zemlje, koja je danas pod Italijom, pa čemo o njima iznijeti bitne podatke, da bi ih mogli voditi u evidenciji kao dva značajna imena iz naše kulturne prošlosti.

Vinko Jelić, rođio se oko godine 1600., na Rijeci. Za rana je prešao u Alsaciju, i tu je proveo cijeli život. Od god. 1622. je kao instrumentalni majstor djelovao u Savernu kod nadvojvode Leopolda, a podjedno je bio i vikar Marijine crkve. Njegovo djelo, označeno kao opus 1, nosi naslov »Parnasia milita«, a objavljeno je u Strassbourgu štampom Paula Ledertza. Sadrži dvadeset i četiri mletačka moteta za jedan do četiri glasa uz pratnju, i četiri ricercara za kornet i trombon. Jedini potpuni primjerak ovog djela nalazi se u Gradskoj knjižnici u Frankfurtu na Majni.

SLOVENSKO PRIMORJE U VELIKOM DJELU »SLOVENIJA« OD ANTONA MELIKA

Ljubljanska »Slovenska Matica« izdala je ovih dana I. svezak velikog djela pod naslovom »Slovenija«. To je djelo Antona Melika, profesora univerze. Podnaslov I. sveska je »Geografski opis«. To je do sada najtemeljnije djelo ove vrsti o Sloveniji. Ovom biliškom upozoravamo samo na to djelo, koje bi trebalo opširnije prikazati. Nasova knjiga interesuje u prvom redu zato, ier ona obuhvata i obradjuje u detalje pojam geografske Slovenije bez obzira na granice i s jednakim principima, kao jedinstvenu cjelinu, obradjuje Kranjsku, Stajersku, primorske djelove Slovenije itd. Možemo, dakle, reći, da je to jedno djelo, koje predstavlja jedan kapitalan prilog biblioteci o Julijskoj Krajini.

NOVO DJELO VLADIMIRA BARTOLA.

Ljubljanska naklada »Modra Ptica« izdala je nedavno zbirku novela našeg mladog pisca dra Vladimira Bartola pod naslovom »Al Araf«. Bartol je bio poznat i do sada po svojim novelama i dramskom stvaranju. Njegova drama »Lope« dava se u Ljubljani. Njegovo književno stvaranje vrlo je karakteristično i ko je pročitao i najkraću njegovu stvar morao je da opazi, da je Bartol ne samo originalan, nego i jak pisac, koji u svoje stvaranje unosi i jedno svoje specifično filozofsko gledanje na život i svijet. To i nije čista literatura, nego je to više filozofija u formi literature. Umjetnost ipak. U knjizi »Al Araf« sabrana su njegova najizrazitija novelistička djela i u njoj je prosječ kroz interesantu umjetničku ličnost Vladimira Bartola. Kritika odaje priznanje Bartolu i ističe vrijednost ovog djela.

KOLEKTIVNA RAZSTAVA A. SIRKA U SKOPLJU

V nedjelju 15. t. m. je bila otvorena u Skoplju razstava našega umetnika A. Sirka; razstavlja 64 del: olje, akvarele, linores, oglje. Skoplje je našega zelo produktivnoga umetnika sprejelo z neprilakovanim zanimanjem. Ondotni dnevnik »Vardar« mu 13. in 15. t. m. posveća po dve koloni, kjer seznanja javnost z življenjepisom umetnika, njegovim idealizmom, neugnano delavnostju i odličnim napredki na slikarskom polju. Otvoritelj razstave, kustos skopljanskega muzeja g. dr. Radočić je dejal, da so njegova dela polna izredne barvitosti i da je Sirk umetnik svojega kova, »ki slika z enakim interesom ljudi na semenu, orače, mornarje, delavce in svetnike; iz vsake scene izvabi svetlo vzplamte barvo. Za vsako njegovo sliko bi se mogel dobiti kak poklon...«

Čestitamo našemu primorskemu umetniku!

VSEBINA 6 ŠTEVILKE »NAŠEGA RODA«

Ribičić: Uvodna. Spela Pristojnik: Svetogorski pismenoša. Šešiškar: Bratovščina Sinjega galeba. Jagodič: Strah. Young-Kunaver: Bivališča ljudi v tujih deželah. Kunčič: Bela cesta (Pesem). French Glad: Vseved. Jože Zupančič: Po prvem aprilu. Podbevšek: Ivan Grohar. Butare: Nafta v Jugoslaviji. Zihler: Zimska olimpijada. — Mladina piše: — Uganke.

Andrija Patricij je rodom Cresanin, živio je sredinom 16. stoljeća. Bario se je i starogrčkom muzikom, sačuvana su nam njegova četiri četveroglasna madrigala, koji spadaju u najstariju dosad poznatu umjetnu svjetovnu muziku kompozitora iz naših krajeva. Ovi su madrigali štampani u djelu što ga je g. 1550 izdao mletački muzičar Antonio Borges u nakladi čuvenog štampara Antonia Gordona pod naslovom: »Il primo libro de Villote«. Tekst jednoga od ovih madrigala ju užet iz Petrarke, drugima su pjesnici nepoznati. Jedini potpuni egzemplar Borgesova i Patricijeva djela se čuva u Biblioteci vojvode Augusta u Wolfenbüttelu.

Antun Dobrović, kompozitor, pišući o Plamenčevim otkrićima kaže u jednom svom članku u zagrebačkoj »Mladosti« i ovo što je značajno i za nas:

»Kulturno historijska vrijednost ovih naših kompozitora je u faktu, da su osim Jelića stvarali u našoj sredini i za samu onu sredinu, i da iz svega ovoga proizlazi da su naši ljudi već davno bili sposobni da u muzičkoj tvorbi kroče uporedno s velikim majstorima u evropskom zapadu, a s druge strane, da je šira javnost u našim primorskim stranama, takodje već davno bila sposobna da prima savremene muzičke tekmovine koje su u ovim našim stranama uime više općenite muzičke kulture do nas prodirale sa zapada.«

UMRO JE RUDOLF STROHAL ISTRAŽIVAČ GLAGOLICE I ČAKAVSTINE

U Zagrebu je dne 21. o. m. umro u starnosti od 80 godina Rudolf Strohal, srednjoškolski ravnatelj, dopisni član Jugoslavenske akademije u Zagrebu i Staroslavenske akademije na Krku, poznati kulturni historičar. Bio je rodom iz Lokava u Gorskem Kotaru. Neobično je bio plodan kao pisac i ostavio je bezbrojne radove od vrijednosti. Medju tim radovima nas u prvom redu interesuje ono, što je on pisao o glagolici. Na tom je polju stekao goleme zasluge. Godine 1915. izšla je njegova »Hrvatska glagoliska knjiga«. Sve do svoje smrti bavio se tim problemom i često je objavljivao nove rasprave, u kojima se doticava uloge Istre u razvoju i historiji glagolice. Osim toga bavio se i ispitivanjem čakavštine i publicirao je o njoj interesantan mišljenje. Bio je velik prijatelj Istre i Rijeke. Na Rijeci je bio dugo godina profesor na tamošnjoj našoj gimnaziji, pa je o tome napisao uspomene, koje su interesantan dokument o našoj prošlosti.

Bio je prijatelj i stalni čitatelj našega lista, a i njegov saradnik, te je upravo o Rijeci i riječkoj gimnaziji pisao u ovom listu. Počivao u miru!

PJESENTE ANTE DUKIĆA NA UKRAJINSKOM

Ukrainijski dnevnik »Sloboda«, što izlazi u Jersei City-u kao glasilo Saveza ukrajinskih narod. udruženja u Sjevernoj Americi, donio je dne 26. februara pjesmu Ante Dukića »Zavjet«, dne 28. februara pjesmu »Pusta Njiva«, a dne 29. februara pjesmu »Hram«. Sve tri pjesme preveo je mladi ukrajinski pjesnik Vitalij Petrovskij.

SADRŽAJ 7 BROJA »MALOG ISTRANINA«

Izašao je iz štampe 7 broj »Malog Istranina« sa slijedećim sadržajem: Fućek Martin: Pastir Šir, Prikodražan: Ljubice, Rikard Katalinić-Jeretov: Čarobni vrč, Julije Velčić: Lipi u istarskom selu, Pas koji govori, D. Lukež: Rin-tintin, Ljubo Lužinski: Plaći mi dijete, Majmun Kloko, malo Jožić i njihove vragolije, Rilbari, A. M.: Nezadovoljni magarac, Djecje novine, Razno, Zagonetke, Križaljke itd.

»Mali Istranin« izlazi jedanput mješeno. Preplata iznosi 12 dinara na godinu. Pojedini broj stoji 1 dinar. Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalazi se u Boškovićevoj ulici br. 20. Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i urednik: Ernest Radetić.

NAŠ VIOLINISTA KARLO RUPEL

Dne 20. o. m. imao je u Ljubljani koncert naš mladi virtuož na violinu prof. Karlo Rupe, rodom iz Trsta. Nakon izvjesne stanke on je ponovno nastupio, da potvrdi odlično mišljenje, koje o njemu ima domaća i internacionalna kritika. Kritičar »Jutra«, kompozitor Škerjanc, kaže povodom ovog koncerta, da je on prvi slovenski virtuož, koji bi služio na čast i daleko razmaženijim koncertnim podiumima.

NOVA SKLADBA VASILIJA MIRKA

Vasilij Mirk je komponirao novo kompoziciju pod naslovom »Tožba in sodba«.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Predavanje u društvu »Soča« na Jesenicah

V soboto dne 28. t. m. ob 8 uri zvečer bo predaval u telovadnici osnovne šole na Jesenicah pod okriljem društva »Soča« g. Vekoslav Figar iz Ljubljane »O slovenskem morju in Jugoslovanju« s krasnimi popolnoma novimi sklopničkim slikama. Pridite vstop všakom prost. — Odbor.

Nova uprava »Istrek« u Dubrovniku

Na glav. god. skupštini društva »Istra« u Dubrovniku dne 22. marta, a nakon čitanja izvještaja tajnika, blagajnika i revizora i davanja razriješnice, izabrana je slijedeća uprava: predsjednik g. Dolenc Janko, tehnič. čin., potpredsjednik g. Martinčić Ivo, poduzetnik, tajnik g. Prelovec Ćiril, činovnik, blagajnik g. Podobnik Josip, revizori gdjeSpinčić Mario Lovrenčić Antun.

Budući je društvo skroz humanog i kulturnog smjera i kao tako sluzi za pružanje pomoći našim izbjeglicama Istranima — da klijevanje naših ljudi je oštro i jednoglasno osudila Izvješće članove koji su svojim političkim mišljenjem išli za tim, da ev. omogućuju rad društva. Takvimi članovima nema mjesto u društvu i oni su se svojvoj povukli.

Nova uprava društva »Gortan-Bazovica« u Sarajevu

Na vanrednoj skupštini društva »Gortan-Bazovica« u Sarajevu, koja je održana 18. o. m., izabrana je slijedeća uprava: predsjednik: Kiran Miljan, v. kontr., potpredsjednik: Ravničar Aleksandar, v. Kontr. u penziji, tajnik: Brendić Ignac, v. z. Kontr., blagajnik: Bosnić Mario, fin. pristav, odbornik: Stok Viktor, poduzetnik, Kenda Vladimir, preparator, Kočić Ernest, kotlar, Vehar Franjo, žel. čin. te je Franjo, žel. čin. Zamjenici: Rustić Oskar, radnik, Vodopivec Franc, stol. majstor, Rupnik Franjo, kpt. majstor, Gerzelj Anton, portir. Nadzorni odbor: Dr. Karabačić Salvo, primarij, Zmijarčić Josip, ban. savjetnik, Blečić Ante, školski upravitelj. Zamjenici: Kralj Josip, iz Zenice, Vellkanj Janko iz Breze.

PREDAVANJE DR. LAVA ČERMELJA V »TABORU« O SLOVENSKI OBALI

Dne 12. t. m. je imel dr. Lavo Čermelj u društvu »Tabor« u Ljubljani lepo i zanimivo predavanje s mnogimi sklopničkim slikama o slovenski obali. Poleg tega je prikazao z besedo in sliko življenje našega naroda v zvezi z morjem in okolicom, ter druge zanimivosti. Za predavanje je željel od prisotnega občinstva zasluženo priznanje.

PREDAVANJE DOCENTA DR. MESESNELA V PRAGI

V četvrtak zvečer se je vršilo u Slovenskom institutu u Pragi predavanje našega rojaka, docenta skopljanske filozofske fakultete dra Franca Mesesnela o razvoju srpskoga slikarstva u srednjem veku.

Lepa češčina in krasen prednes predavatelja je napravil na poslušalce zelo ugoden vtip. Iskreno so mu čestitali prisotni člani Slovenskega instituta, zastopniki našega poslaništva in poleg drugih tudi številni člani jugoslovenske kolonije. Nekaj vodilnih čeških dnevnikov je prineslo sliko dra Mesesnela s kratkimi življenjepisnimi podatki. Našemu rojaku bivšemu slušatelju Karlove univerze k izredno lepemu uspehu tudi mi iz srca čestitamo.

V Beogradu je dr. Mesesnel tudi održal slično predavanje na Kolarčevem univerzitetu.

PREDAVANJE DR. B. VERČONA V CELJU

Na povabilo celjske podružnice Branibora je predaval 9. t. m. na Spidškem vseučilišču v Celju dr. Branko Verčon. Predaval je o narodnih manjšinah.

PROSLAVA SIMONA GREGORCICA U BEOGRADU.

Društvo Slovencev u Beogradu je održalo Gregorčevu večer prigodom proslave tridesetgodišnjice smrti. Predavanje je održalo g. Slavko Savinšek. Na programu su bile recitacije i deklamacije Gregorčevih pjesama.

OBAVIJEST REDAKCIJE!

Iz ovog broja lista morali smo u posljednjem momentu izbaciti mnogo viesti iz vanredakcijskih razloga, pa molimo čitatelje da to uvaže.

Konac prvog tromjesečja

nastaje do par dana i ulazimo u drugo tromjesečje ove godine. Uz se to ima velik broj pretplatnika koji nisu platili nit u lanjsku godinu. Te dužnike od lanjske godine obavještavamo da je ovo zadnji broj lista kojega šaljemo, a već uskrsni broj im nećemo poslati. To se, dakako, ne odnosi na one dužnike koji su javili upravi da će naskoro podmiriti dug i koji su zamolili da ih se pričeka. Svima ostalima obustavljamo list od slijedećeg broja.

Ostale pretplatnike koji vrše redovno svoju dužnost molimo da nam podmire pretplatu za prvo polugodište, ako nisu do sada učinili. Onim savjesnim i točnim pretplatnicima koji nam redovno šalju dužnu pretplatu i ovim putem najljepše zahvaljujemo.

Jer ovaj naš list održavaju jedino pretplatnici. Ne treba da ponavljamo koliko je ovo naš jedino glasilo neophodno potrebno, naročito danas kada se dogadjaju razbijaju brzinom i koji nam mogu donijeti velika iznenadjenja.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Po vseh vaseh se vedno bolj in bolj prirejajo komemoracije za padim patrom Giulianijem, ki je šel prostovoljno v Afriko in so ga Abesinci zaklali.

— Radi tihotapstva je bil obsojen Leopold Sterle, 60-letni Matej Bajt pa je bil oproščen. Obtožena sta bila, da sta prenašala saharin.

— V spomin na sankcije so vdelali v veži tehničnega instituta v Rovignu kamnitom ploščo. Sploh polagajo Italijani veliko važnost na sankcije in časopis stalno z veliki naslovi in primernimi komentarji šteje dneve od kar trajajo.

— Nessun timore per lo zucchero. (Ne bojte se pomanjkanja šećera) piše riječka »Vedetta d'Italia«. Ujedno piše, da je dobila mnogo pritužbi iz gradjanstva, gdje se ljudi tuže da u trgovinama nema šećera, a ono malo što trgovci imaju da čuvaju za svoje stalne mušterije.

— Zadnjič smo poročali o odhodu federalnega tajnika Perusinija, ki je odšel v Afriko v družbi 10 drugih tajnikov s 4200 delavci iz Genove z ladjo »Lombardio«. Njegov namestnik cav. uff. Emilio Grazioli, ki je postal generalni podtajnik, je začel takoj s svojim delom in bil že imenovan za komendantorja italijanske krone. Časopisi povzdrigujejo njegovo delo na Krasu in ga proslavljajo.

— Pri Cez-Soči je strmoglavl velik italijanski aeroplanski iz goriskega vojaš